МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Перспективи та можливості сучасної стоматологічної науки і практики», присвяченої 85-річчю з дня народження професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Куцевляка Валерія Ісайовича

25 вересня 2026 р.

ХАРКІВ 2026

П 27
УДК 616.31:001.89](477)(063)

Перспективи та можливості сучасної стоматологічної науки і практики : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю з дня народження професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Куцевляка Валерія Ісайовича, 25 вересня 2026 р. – Харків: ХНМУ. – 128 с.

Подано тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції «Перспективи та можливості сучасної стоматологічної науки і практики», присвяченої 85-річчю з дня народження професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Куцевляка Валерія Ісайовича за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок, які виконані викладачами вищої школи, науковими співробітниками, аспірантами.

Для викладачів, наукових працівників, аспірантів, студентів, фахівців.

Тези доповідей відтворені з авторських оригіналів.

УДК 616.31:001.89](477)(063)

© Харківський Національний медичний університет, 2026

ОПТИМІЗАЦІЯ КІСТКОВОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ В УМОВАХ ХРОНІЧНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ПСИХОЕМОЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ: АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Петрашко В. Я., Любченко О. В.
Харківський національний медичний університет, Харків, Україна

Ключові слова: кісткова регенерація, хронічний стрес, екологічні фактори, PRF, сигнальні шляхи.

Актуальність. Хронічне екологічне та психоемоційне навантаження є значущими модифікуючими чинниками, що негативно впливають на репаративний остеогенез. За даними національних зрізів, до 68 % населення України, особливо у прифронтових зонах, зазнають тривалого психоемоційного стресу, що призводить до системного зниження регенеративного потенціалу кісткової тканини в середньому на 10–15 %, суттєво ускладнюючи реабілітацію пацієнтів.

Мета: систематизувати світові дані щодо молекулярних механізмів впливу хронічного екологічного та психоемоційного навантаження на кісткову регенерацію та визначити оптимальні підходи до модернізації регенеративних протоколів.

Матеріали та методи. Проведено систематичний огляд наукових баз даних (PubMed, Scopus, Web of Science за 2012–2026 р.) за ключовими словами: *chronic stress, bone regeneration, Wnt/β-catenin, BMP-2, ecological factors*. Оцінено патогенетичні ланки впливу психоемоційного та екотоксикологічного стресу на регенеративний потенціал кісткової тканини щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД).

Результати. Дослідження доводять, що хронічний стрес знижує проліферацію та диференціацію остеобластів на 20–25 % внаслідок пригнічення сигнального шляху *Wnt/beta*-catenin, а тривала гіперкортизолемія блокує експресію ключових транскрипційних факторів Runx2 та лужної фосфатази (ALP) на 10–15 %. Серед екологічних чинників акумуляція важких металів (Pb, Cd, Hg) пригнічує остеогенну активність на 15–20 %,

а хронічний радіаційний вплив підвищує ризик розвитку системного остеопорозу на 20–25 %. Поєднана дія екотоксикантів та психоемоційного навантаження збільшує частоту невдач і відтермінованих ускладнень при кістковій пластиці та дентальній імплантації до 10–15 %.

Застосування багатого на тромбоцити фібрину (PRF) дозволяє нівелювати ці негативні ефекти. PRF вивільняє високі концентрації факторів росту: PDGF (150–200 нг/мл), TGF-β (80–120 нг/мл), VEGF (50–100 нг/мл), що локально активують сигнальні каскади *Wnt/beta*-catenin та BMP-2. Зведені дані ефективності PRF наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Ефективність PRF у пацієнтів з хронічним навантаженням

Показник	Без PRF	З PRF	Приріст, %
Bone fill (60 діб)	48,9–50,4 %	65,4–85,3 %	+20–35 %
Щільність остеоцитів	38–42 кл/поле	55–73 кл/поле	+30–50 %
Васкуляризація	5–6 судин/поле	8–12 судин/поле	+50–90 %
Період загоєння	12–16 тижнів	8–12 тижнів	−30–40 %

Для пацієнтів із високим рівнем еколого-стресового навантаження рекомендовано: комбіноване використання PRF із ксеногенними матриксами при дефектах понад 10 мм; суворе дотримання низькошвидкісних протоколів центрифугування (L-PRF: 2700–3000 об/хв, 12 хв; A-PRF: 1300–1500 об/хв, 14 хв); а також попередній моніторинг рівня кортизолу та маркерів кісткового метаболізму для персоналізації термінів хірургічного втручання.

Висновки. 1. Хронічне екологічне та психоемоційне навантаження через нейроендокринні механізми суттєво погіршує умови для кісткової регенерації, що потребує обов'язкового врахування при лікуванні пацієнтів в умовах воєнного стану в Україні.

2. Оптимізація хірургічних протоколів має базуватися на патогенетично обґрунтованому локальному застосуванні тромбоцитарних концентратів (PRF) для відновлення експресії факторів росту та активації остеогенезу.

3. Пріоритетним напрямком є впровадження індивідуалізованих схем супроводу пацієнтів із дефектами кісток ЩЛД з урахуванням їхнього психосоматичного та токсикологічного статусу.

Література

1. McEwen BS. Stress, adaptation, and disease. Allostasis and allostatic load. *Ann N Y Acad Sci*. 1998;840:33-44. doi:10.1111/j.1749-6632.1998.tb09546.x.
2. Henneicke H, Li J, Kim S, Gasparini SJ, Seibel MJ, Zhou H. Chronic Mild Stress Causes Bone Loss via an Osteoblast-Specific Glucocorticoid-Dependent Mechanism. *Endocrinology*. 2017;158(6):1939-1950. doi:10.1210/en.2016-1658.
3. Hu L, Chen W, Qian A, Li YP. Wnt/β-catenin signaling components and mechanisms in bone formation, homeostasis, and disease. *Bone Res*. 2024;12(1):39. Published 2024 Jul 10. doi:10.1038/s41413-024-00342-8
4. Sears ME, Genuis SJ. Environmental determinants of chronic disease and medical approaches: recognition, avoidance, supportive therapy, and detoxification. *J Environ Public Health*. 2012;2012:356798. doi:10.1155/2012/356798
5. Einhorn TA, Gerstenfeld LC. Fracture healing: mechanisms and interventions. *Nat Rev Rheumatol*. 2015;11(1):45-54. doi:10.1038/nrrheum.2014.164.

ЗМІСТ

Життєвий шлях та основні напрями наукової школи Куцевляка Валерія Ісайовича

Проф. Любченко Олександр Володимирович, проф. Любченко Ольга Валеріївна 3

Застосування клітинної та тканинної терапії в медицині й стоматології

Куцевляк В. Ф., Любченко О. В. 15

Мої зустрічі із проф. В. І. Куцевляком

Маланчук В. О. 22

Досвід ДУ «інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України» в забезпеченні хірургічної реабілітації при усуненні наслідків вогнепальних поранень щелепно-лицевої ділянки

Гулюк А. Г., Зубок Д. І. 28

Від поверхні до функції: роль протоколів препарування у формуванні адгезії та герметичності реставрацій

Григор'єв Д. Г., Лахтін Ю. В. 31

Концепція лікування скупченості зубів у пацієнтів із дистальною оклюзією

Дмитренко М. І., Смаглюк Л. В. 34

Сучасний погляд на субперіостальну імплантацію: еволюція методу, цифрові технології та клінічні перспективи

Старікова С. Л. 37

Prevention and management of anxiety in patients with generalized periodontitis among the civilian population in a combat zone

Khudiakova Maryna 40

Світлотерапія як альтернативний метод лікування захворювань порожнини рота

Велігоря І. Є. 45

Оптимізація регенераторних процесів тканин пародонта шляхом локального застосування гіалуронової кислоти та плазмогелю

Вишневська Г. О. 48

До ювілею кафедри стоматології дитячого віку та імплантології

Григорова А. О., Гречко Н. Б., Кузіна В. В., Ярославська Ю. Ю., Скляр С. О., Михайленко Н. М., Хмиз Т. Г., Мікулінська-Рудіч Ю. М., Власов А. В......51

Порівняльна оцінка скелетних і дентоальвеолярних ефектів різних методів розширення верхньої щелепи у дорослих

Григоров С. М., Любченко О. О......56

Динаміка інтенсивності карієсу зубів у дітей з епілепсією під впливом лікувально-профілактичного комплексу

Коновалов М. Ф., Дєньга О. В., Тарасенко І. Й., Новікова Ж. О., Цевух Л. Б......59

Науковий гурток кафедри стоматології дитячого віку та імплантології хнму: традиції, що формують майбутнє

Кузіна В. В., Гармаш О. В., Мікулінська Ю. М. 61

Ефективність стандартних і персоналізованих оклюзійних кап у пацієнтів із патологічною стертістю зубів та дисфункцією скронево-нижньощелепного суглоба

Костюк Т. М., Дєньга М. П. 65

Мінімально-інвазивний підхід у профілактиці карієсу апроксимальних поверхонь зубів у дітей з ортодонтичною патологією

Кузіна В. В., Хмиз Т. Г., Мікулінська Ю. М. 67

Наставництво та рання клінічна автономія студентів-стоматологів: досвід виконання повного протоколу імплантації під супервізією викладача

Лобур М. О., Луценко А. О., Якименко Р. О. 70

Інструментальна оцінка ефективності оклюзійних накладок у складі брекет-систем та елайнерів у пацієнтів із дисфункціями скронево-нижньощелепного суглоба

Любченко О. В., Станішевський О. А. 73

Досвід застосування оперативно-ортопедичного методу лікування при переломах вилицеорбітального комплексу

Парасочкіна В.В., Лунгу В. І., Лунгу К. В. 76

Перспективи застосування регенеративних технологій у комплексному лікуванні бойових та побутових травм щелепно-лицевої ділянки

Петрашко В. Я., Любченко О. В. 80

Оптимізація кісткової регенерації в умовах хронічного екологічного та психоемоційного навантаження: аналіз світових тенденцій

Петрашко В. Я., Любченко О. В. 83

Активність ферментів у великих слинних залозах у динаміці експериментального афтозного стоматиту

Плиска В. В., Скиба В. Я. 86

Використання магнітних систем в ортодонтії: сучасні можливості, показання та клінічна ефективність

Старіков В. В. 88

Порівняльна оцінка ефективності сонічної та ультразвукової активації іригаційних розчинів у ендодонтії

Семененко Д. В., Любченко О. В. 91

Моніторинг мінералізуючих властивостей ротової рідини за показниками мікрокристалізації в процесі комплексного лікування карієсу у дітей

Северин Л. В. 94

Сон, дихання і ріст обличчя: новий фокус ранньої ортодонтії

Ткаченко Ю. В. 97

Оптимальні строки спостереження біохімічних показників органів ротової порожнини в щурів після гострого холодового стресування для визначення ефективності антистресових препаратів

Хромагіна Л. М., Адубецька А. Ю., Ходаков І. В. 103

Результати клінічного дослідження ефективності кріотерапії у лікуванні червоного плоского лишаю порожнини рота

Циганова Н. Б. 106

Вплив аутологичних клітин з кісткового мозку та жирової тканини на регенерацію кісткової тканини в експерименті

Циганова І. В. 109

Доцільність застосування ербієвого лазера під час корекції під'ясенних дефектів реставрацій

Черепинська Ю. А. 111

Оцінка електрохімічної сумісності конструкційних матеріалів деяких виробів стоматології

Щегольова М. Г. 114

Реімплантація верхньої щелепи ультракороткими імплантатами

Якименко Р. О., Лобур М. О., Луценко А. О. *117*

Віддалені результати особливостей лікування та профілактики захворювань твердих тканин зубів у дітей молодшого віку на тлі дисплазії сполучної тканини

Ярошенко О. Г., Ніконов А. Ю. 121

Наукове видання

ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ
СУЧАСНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ

Тези доповідей

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 85-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ПРОФЕСОРА, ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА
НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ
КУЦЕВЛЯКА ВАЛЕРІЯ ІСАЙОВИЧА

Формат 60×86 /16. Ум. друк. арк. 8

Безкоштовно

Видавець і виготовлювач ХНМУ
пр. Науки, 4, м. Харків, 61000